

جمهوری اسلامی ایران
اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران
اداره آموزش و پرورش منطقه هفت تهران

ساعت امتحان: ۸ صبح
وقت امتحان: ۶۰ دقیقه
تاریخ امتحان: ۱۳۹۲/۱۰/۱۷
تعداد برگ سوال: دو برگ

ش صندلی (ش داوطلب): نام واحد آموزشی: دبیرستان هاتف
نام و نام خانوادگی: نام پدر: پایه: چهارم
رشته: ریاضی و فیزیک
سؤال امتحان درس: ادبیات فارسی
دبیر: آقای زمانی
سال تحصیلی: ۹۳ - ۹۲

الف) معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر روان برگردانید. (۶ نمره)

۱- سینه خواهم شرحه شرحه از فراق / تا بگویم شرح درد اشتیاق

۲- بدان بی بها ناسزاوار پوست / پدید آمد آوای دشمن ز دوست

۳- شیخ بو عبدالله بشکست.

۴- گفتند: «این سرای باز کنیم.»

۵- بگفت این دل تواند کرد، دل نیست.

۶- چون شبنم اوفتاده بدم پیش آفتاب / مهرم به جان رسید و به عیوق بر شدم.

۷- به غنچه گوی که از روی خویش پرده فکن / که مرغ دل ز فراق رخت پریشان شد.

۸- تا کی می صبح و شکر خواب بامداد / هشیار گرد، هان! که گذشت اختیار عمر

۹- به یاد خم ابروی گل رخان / بکش جام در بزم می خوارها

۱۰- که فردا قلم نیست بر بی زبان

۱۱- به حرص از شربتی خوردم مگیر از من که بد کردم / بیابان بود و تابستان و آب سرد و استسقا

☐ پاسخ نامه سفید داده شود.

☒ پاسخ نامه سفید ندارد.

(ب) خود آزمایی (۴ نمره)

- ۱۲- مصراع دوم بیت "ببارید چون ژاله زابر سیاه / کسی را نبند بر زمین جایگاه" کدام ضرب‌المثل را فرا می‌آورد. ۰/۵
- ۱۳- مفهوم عبارت "لکه می‌دویدم" چیست؟ ۰/۵
- ۱۴- این بیت حافظ "در بیابان گر به شوق کعبه خواهی زد قدم / سرزنش‌ها گر کند خار مگیلان غم مخور" با کدام بیت زیر ارتباط معنایی نزدیک‌تری دارد؟ ۰/۲۵
- الف) عشق دریایی کرانه ناپدید / کی توان کردن شنا ای هوشمند
- ب) عشق را خواهی که تا پایان بری / پس که بیسندید باید ناپسند
- ۱۵- در بیت "بگفتا گر خرامی در سرایش / بگفت اندازم این سر زیر پایش" کدام بخش حذف شده است؟ ۰/۲۵
- ۱۶- با توجه به بیت "گفتم ببینش مگرم درد اشتیاق / ساکن شود بدیدم و مشتاق تر شدم" امروزه چه جای کلمه‌ی "ساکن" چه کلمه‌ای به کار می‌رود؟ ۰/۲۵
- ۱۷- در بیت "سحر بر شاخسار بوستانی / چه خوش می‌گفت مرغ نغمه‌خوانی" بین چه کلمه‌هایی مراعات نظیر برقرار است؟ مشخص کنید. ۰/۷۵
- ۱۸- منظور از «سرگرم باش» در بیت زیر چیست؟ ۰/۵
- "پیایی بکش جام و سرگرم باش / بهل گر بگیرند بیکارها"
- ۱۹- جمله‌ی مشهور "ان لم یکن لکم دین فکونوا احراراً فی دنیاکم" یعنی چه؟ ۰/۵
- ۲۰- در مصراع «بگفت از گردن این وام افکنم زود» مقصود از «وام» چیست؟ ۰/۵

پ) درک مطلب و مفهوم (۳ نمره)

۲۱- در مصراع " باز آ، که ریخت بی گل رویت بهار عمر " کلمه‌ی " بهار " را توضیح دهید.

۲۲- معادل امروزی عبارت « با کسی خلقی بکرد » را بنویسید.

۲۳- در رباعی زیر میان « غم » در مصراع اول و چهارم چه تفاوت معنایی است؟

« اندر دل بی وفا غم و ماتم باد / آن را که وفا نیست ز عالم کم باد »

دیدم که مرا هیچ کسی یاد نکرد / جز غم که هزار آفرین بر غم باد»

۲۴- بیت « اگر در دیده‌ی مجنون نشینی / به غیر از خوبی لیلی نبینی » چه مفهومی را در بر دارد؟

۲۵- عبارت « به قول مردمان خطی به وی فرو نتوان کشید » معادل چه اصطلاح امروزی است؟

ت) با توجه به متن متنی دقیق هر یک از واژگان مشخص شده را بنویسید. (۲ نمره)

۲۶- بارقه‌های شعر فارسی

۲۷- ما را بهشت نباید با مشتی لنگ و لوک و درویش.۲۸- سهل است چغزی و صعوه‌ای نیز بر روی آب رود.۲۹- برون‌اند زین جرگه هشیارها۳۰- پروردگارا مگذار به ملاهی و مناهی بی‌پروا باشم.۳۱- بدرید و بسپرد محضر به پای۳۲- تو چشم و او نگاه ناوک انداز۳۳- می‌خواستند حسیضی بیابند و خود را در آن افکنند.

ث) در هریک از ابیات زیر یک آرایه‌ی ادبی غیر تکراری بیابید و دقیقاً آن را شرح دهید. (۲ نمره)

۳۴- بی عمر زنده‌ام من و این بس عجب مدار / روز فراق را که نهد در شمار عمر؟

۳۵- من چشم از او چگونه توانم نگاه داشت / کاول نظر به دیدن او دیده‌ور شدم

۳۶- بگفتا عشق شیرین بر تو چون است / بگفت از جان شیرینم فزون است

۳۷- مادر سنگ دلت تا زنده است / شهد در کام من توست شرنگ

ج) تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی (۱ نمره)

۳۸- عبارت زیر کدام شاعر معاصر را معرفی می‌کند؟

« شاعری است با زبانی چالاک و گرم و زنده و پوینده که از گفتار ساده‌ی روزانه‌ی مردم و تعبیرات آن‌ها به شیوه‌ی هنرمندانه بهره جسته است. »

۳۹- کتاب اثر ابوالحسن علی هجویری از جمله قدیم‌ترین کتاب‌های فارسی در تصوف است.

۴۰- نام نویسندگان آثار « تذکره‌ی لباب الالباب » و « فرار از مدرسه » را به ترتیب بنویسید.

چ) شعر حفظی (۲ نمره)

۴۱- از دیده گر سرشک چو باران چکد رواست /

۴۲- / این نقش ماند از قلمت یادگار عمر

۴۳- از در درآمدی و من از خود به در شدم / دگر شدم.

۴۴- همه در گاه تو جویم، همه از فضل تو بویم /

۱۶- تکوین، آرام یا آرامش (۱/۲۵)

۱۷- مرغ و شاد و بدستان (۱/۷۵)

۱۸- ① متغول بسته ② لذت‌مستی، ترمیم و نشاط باری (۱/۵)

۱۹- اگر درین نذارید لایق آزار او باشد. (۱/۵)

۲۰- وام: ① القاره از سر ② قرضه درین

۲۱- ۶: مجاز از شکل و رنگ و طعم و بوی (۱/۵)

۲۲- بکسی سوختنی (مضام) نکرد. (۱/۵)

۲۳- غم مصراع اول اندوه و غم و غم مصراع دوم غم غمی است که بهر دو اندوه است (۱/۵)

۲۴- با نگاه عاشقانه همه چیز زیباتر (۱/۷۵)

۲۵- بر حسب زدن (۱۱)

ت) ۲۲ بارقه: بر تو، جلوه / ۲۷- کند و لوک: کسی که یادداشت‌معیوب باشد / ۲۸- برنده‌ای کوچک به

درازه‌ای گنجشک / ۲۹- جرکه: زمره، گروه / ۳۰- مله‌ای: ج. مله‌ای، آلات هوا / ۳۱- بید: گندمال کند /

۳۲- ناوک: نوعی پیکر کوچک که در غلاف قرار می‌گیرد / ۳۳- حصین: ثوب، برابری، مقابله /

ث) ۲۴- بارادوکس: القاره / ۳۵- ایام شایب - شایب - حسن تعلیل / ۳۶- ایام - خناس

۳۷- کنایه - بارادوکس - تضاد /

ج) ۳۸- ابرج سیرا (۱/۲۵) ۳۹- کشف المحجوب (۱/۲۵) ۴۰- مظهر عفو - عبدالحسن زین العابدین (ع)

ح) ۴۱- از رویه فرسنگ چو باران چکد در است / کاندلغیت چو برن لب در ز کار عمر (۱/۵)

۴۲- حافظ سخن بگوید که بر صفحہ چل / این نقش ماند از ملت بار کار عمر (۱/۵)

۴۳- از در در آید من از خود بدر رستم / گویند ترانیه و (که چل) در رستم (۱/۵)

۴۴- همه درگاه ترجوعیم، همه از فضل تریسیم / همه تو حید تریسیم، ترم تو حید سزایی (۱/۵)